

Kształcenie architektów w Zakładzie Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków na Politechnice Łódzkiej. Problemy i wyzwania

dr inż. arch.
RENATA PRZEWŁOCKA-SIONEK
Politechnika Łódzka
Instytut Architektury i Urbanistyki
ORCID: 0000-0003-4477-6399

dr inż. arch.
FILIP TOMASZEWSKI
Politechnika Łódzka
Instytut Architektury i Urbanistyki
ORCID: 0000-0001-7700-0760

Artykuł omawia aktualny program studiów oraz wyzwania i problemy związane z wykorzystaniem aktywnych metod nauczania dla kierunku architektura na Politechnice Łódzkiej. W edukacji młodych architektów kładzie się coraz większy nacisk na kontekstualność architektury i jej interdyscyplinarność, a także na umiejętność pracy zespołowej. Głównym celem opracowania stało się uzyskanie odpowiedzi na pytanie: jak studenci oceniają nowe metody kształcenia? W artykule przeanalizowano przedmioty prowadzone w ramach Zakładu Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków pod kątem wprowadzania nowoczesnych technik nauczania.

Instytut Architektury i Urbanistyki na Politechnice Łódzkiej powstał 1976 roku w ramach Wydziału Budownictwa Lądowego, na mocy zarządzenia nr 11/1976 Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Stało się to ukoronowaniem wieloletnich starań Jerzego Samujłty, który przez lata przekonywał władze Łodzi o potrzebie kształcenia architektów dla miasta i regionu. Dzięki poparciu władz miasta we wrześniu 1981 roku Instytutowi przekazano osmiopiętrowy budynek zaprojektowany przez architekta Bolesława Kardaszewskiego, który od tej pory stał się siedzibą Instytutu i tak jest do dzisiaj (fot. 1., 2.) [1].

Obecnie w Instytucie Architektury i Urbanistyki funkcjonuje siedem zakładów:

1. Zakład Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków.
2. Zakład Urbanistyki i Rewitalizacji Miast.
3. Zakład Architektury Zrównoważonej.
4. Zakład Projektowania Wnętrz.
5. Zakład Teorii Architektury i Sztuki.
6. Zakład Technologii Cyfrowych w Architekturze i Urbanistyce.
7. Zakład Rysunku, Malarstwa i Rzeźby.

Od roku 2000 zadania związane z podnoszeniem jakości kształcenia w Politechnice Łódzkiej prowadzone są w oparciu o zewnętrzne i wewnętrzne uregulowania prawne w tym zakresie. W roku 2008 uchwałą Senatu PŁ wprowadzony został Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia

w Politechnice Łódzkiej, który na bieżąco podlega ciągłemu procesowi doskonalenia. Polityka jakości Politechniki Łódzkiej opiera się na innowacyjności kształcenia rozumianej jako proces budowania wiedzy, umiejętności i rozwijania kreatywności studentów i doktorantów, a także innowacyjności kadry akademickiej. Wartościami najbardziej cenionymi i propagowanymi w codziennych działaniach uczelni są: etyka pracy, zaangażowanie, wrażliwość społeczna i ciągłe doskonalenie [2]. Politechnika Łódzka jako pierwsza uczelnia w Polsce posiada prestiżowy, przyznany przez Komisję Europejską certyfikat ECTS Label świadczący o europejskich standardach kształcenia. W prestiżowym rankingu dziennika „Rzeczpospolita” i miesięcznika „Perspektywy” Politechnika Łódzka jest na czwartym miejscu wśród uczelni technicznych i na jedenastym wśród 90 publicznych szkół wyższych [3]. Wraz ze zmianą potrzeb otoczenia zewnętrznego uczelnia wciąż doskonali system kształcenia. W pracy dydaktycznej wykorzystywane są nowoczesne metody i techniki rozwijania kompetencji, m.in. case teaching, problem-based learning (PBL) czy design thinking [4]. Głównym celem artykułu stało się przeanalizowanie przedmiotów prowadzonych w ramach Zakładu Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków pod kątem wprowadzania nowoczesnych technik nauczania oraz uzyskanie odpowiedzi na pytanie: jak studenci oceniają nowe metody kształcenia?

Fot 1. Elewacja tylna budynku architektury; źródło: archiwum autorów, 2023

Fot. 2. Elewacja frontowa budynku architektury; źródło: archiwum autorów, 2023

Specyfika przedmiotów prowadzonych przez Zakład Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków w Politechnice Łódzkiej

Obecnie kierunek architektura na Politechnice Łódzkiej jest realizowany w ramach studiów stacjonarnych I i II stopnia. W ramach funkcjonowania Zakładu Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków są 23 przedmioty, w tym 5 przedmiotów historycznych, dotyczących historii architektury i budowy miast, oraz 10 przedmiotów dotyczących rewitalizacji miast i konserwacji zabytków. Dopełnieniem programu zajęć są przedmioty obieralne, których jest 8. W ramach systemu kształcenia studenci biorą także udział w licznych praktykach urbanistycznych i architektonicznych realizowanych poza Instytutem, we współpracy z różnymi miastami i instytucjami, które pozwalają im na bezpośredni kontakt z profesjonalnym warsztatem architektonicznym. Zakład Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków prowadzi praktyki inwentaryzacyjno-architektoniczne.

Przedmioty realizowane w Zakładzie można podzielić na teoretyczne oraz praktyczne. Zajęcia prowadzone są w języku polskim i w języku angielskim, w formie wykładów, seminariów, ćwiczeń lub projektów. Przedmioty historyczne należą do przedmiotów teoretycznych, na których studenci zdobywają wiedzę z zakresu historii architektury i budowy miast obejmującą okres od starożytności do czasów współczesnych, która pozwala im na samodzielne rozwiązywanie problemów poznawczych i praktycznych. Przedmioty historyczne prowadzone są w Zakładzie Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków przez 8 semestrów na studiach I stopnia w postaci

wykładów i ćwiczeń. Zdobyta wiedza teoretyczna z zakresu historii architektury znajduje również praktyczne zastosowanie, np. w opracowywaniu dokumentacji obiektów zabytkowych. Student potrafi także wykorzystać poznaną wiedzę na temat historii i teorii architektury w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykonywania projektów architektonicznych i jest gotów do poszanowania różnorodności poglądów i kultur oraz do wykazywania wrażliwości na społeczne aspekty zawodu. Przedmioty związane z ochroną i konserwacją zabytków należą do przedmiotów praktycznych prowadzonych na studiach I i II stopnia (na dwóch semestrach). Formami zajęć są wykłady, ćwiczenia projektowe i seminaria. Zdobyta wiedza daje umiejętność projektowania w szeroko rozumianym środowisku kulturowym.

Aktywne metody nauczania

Stały rozwój technologii informacyjnych oraz powszechna dostępność internetu wpływają na wszystkie dziedziny życia współczesnego człowieka. Szczególną rolę odgrywają one w edukacji. Na wyższych uczelniach popularną formą nauczania stał się e-learning, czyli nauczanie na odległość z wykorzystaniem mediów elektronicznych i informatycznych, głównie poprzez internet. Współcześnie stosowane systemy e-learningowe mają bardzo rozbudowane narzędzia wspomagające proces edukacji, przez co wykorzystywane są nie tylko do nauczania na odległość, ale również wspomagają zajęcia odbywające się w trybie stacjonarnym [5]. Zmianie uległ także proces kształcenia. Większa dostępność do szerokopasmowego internetu oraz mobilność nowych urządzeń informatycznych wspomogły procesy edukacji zaczęły szybko rozwijać się na uczelniach wyższych [6]. Interaktywne metody

nauczania kładą nacisk na samodzielność, twórczość, umiejętność zbierania i wyszukiwania informacji oraz uczyć rozwiązywania napotykaných problemów, współdziałając w zespole [7].

Jedną z metod aktywnego nauczania, którą stosuje się na przedmiotach historycznych w Politechnice Łódzkiej, jest metoda flipped education (kształcenie odwrócone). Jest to metoda nauczania oparta na nowej kulturze uczenia się. Innowacją jest tutaj zmiana kolejności zadań w czasie zajęć, tzn. praca w domu jest pierwszym etapem, w czasie którego student przygotowuje się do zajęć na wskazany przez nauczyciela temat [8]. Studenci pracują w zespołach dwuosobowych, którym nauczyciel przydziela temat związany z dwoma budowlami we wskazanym okresie historycznym. Według wytycznych przedstawionych przez prowadzącego studenci mają za zadanie przygotować prezentację wraz z bibliografią, z której korzystali przy jej opracowywaniu. Studenci mają 4 tygodnie na przygotowanie prezentacji i zebranie potrzebnych do niej materiałów. Następnie prezentują swoją pracę na forum publicznym. Po prezentacji referatu odbywa się publiczna dyskusja nad danym tematem. Studenci wykonują pracę samodzielnie, a rolą nauczyciela jest jedynie wspomaganie w procesie zdobywania wiedzy i moderowanie dyskusji. Taką formę zaliczenia i metodę aktywnego nauczania przeprowadza się na II roku kierunku architektura. Na pierwszym oraz drugim roku, na przedmiocie historia architektury i budowy miast, wykorzystuje się metodę kształcenia odwróconego również przy opracowywaniu klauzur rysunkowo-opisowych z makieta bądź klauzur rysunkowo-opisowych, których opracowanie wymaga dodatkowo poszukiwań rozwiązań w terenie i sporządzenia dokumentacji fotograficznej. Przy prowadzeniu przedmiotów historycznych korzysta się również z metody blended learning. Jest to metoda stanowiąca połączenie tradycyjnego nauczania stacjonarnie na uczelni ze zdalną komunikacją. W zależności od programu zajęć dobierany jest udział poszczególnych technik kształcenia [8]. Stosuje się ją, wykorzystując platformę Wikamp, dzięki której było możliwe prowadzenie wykładów i ćwiczeń w formie zdalnej (ważne to było zwłaszcza w okresie pandemii). Obecnie korzysta się z tej metody w mniejszym stopniu, najczęściej w sytuacjach awaryjnych, takich jak choroba prowadzącego (aby przekazać materiał edukacyjny) bądź oddanie prac zaliczeniowych przez osoby, które nie mogły z powodu choroby uczestniczyć w ćwiczeniach. Platforma ta spełnia się doskonale jako portal informacyjny. Z doświadczenia autorów wynika, że korzystanie z tej platformy ma wiele zalet, do których należy przede wszystkim: mobilność i dostępność, a także dość proste tworzenie i edycja treści publikowanych. Za wadę można

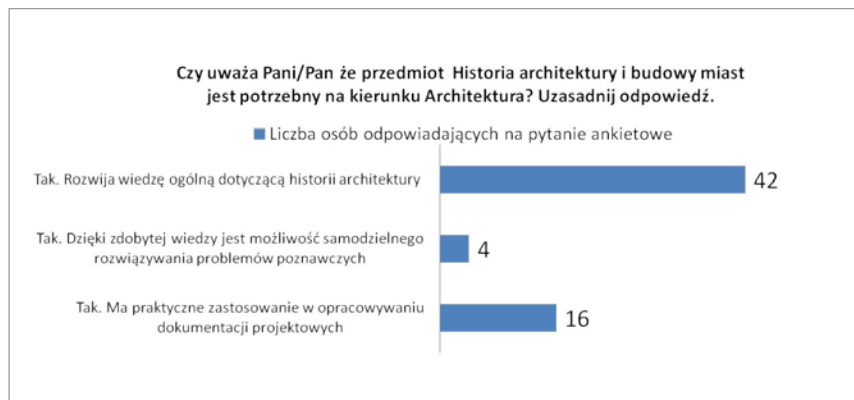

uznać brak dostatecznej interakcji z użytkownikiem w porównaniu z tradycyjną formą nauczania, gdzie kontakt z prowadzącym jest bezpośredni.

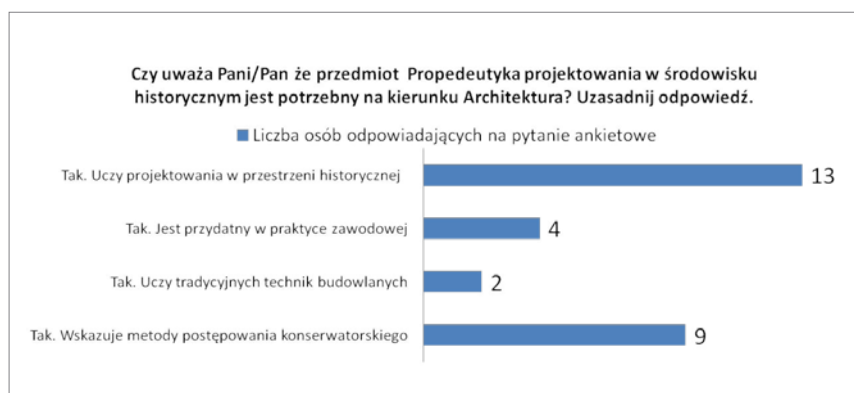
W trakcie prowadzenia zajęć projektowych na obu stopniach kierunku architektura wykorzystuje się metody design thinking oraz case teaching. Pierwsza jest metodą tworzenia innowacyjnych projektów, produktów i usług w oparciu o głębokie zrozumienie problemów oraz potrzeb użytkowników. Myślenie projektowe pozwala poznać wszystkie aspekty danej sytuacji i na podstawie znajomości stworzyć rozwiązania, które będą prowadzić do zamierzonego celu [8]. Druga metoda (case teaching) jest definiowana jako aktywne nauczanie i uczenie się poprzez stymulowanie rzeczywistych sytuacji i procesów, w których student musi sobie poradzić z opisaną sytuacją problemową, przyjmując rolę osoby decyzyjnej [8]. Obie metody znajdują zastosowanie przy projektowaniu w środowisku historycznym, zarówno w skali urbanistycznej (odnoszącej się np. do procesów rewitalizacyjnych), jak i architektonicznej (odnoszącej się do pojedynczych zabytków i ich problematyki konserwatorskiej). Ilość problemów i ograniczeń w projektowaniu przy obiektach zabytkowych jest znaczenie większa niż w przypadku projektowania „na surowym korzeniu”. Proces decyzyjny w przypadku przedmiotów projektowych (m.in. propedeutyce projektowania w środowisku historycznym czy projekcie konserwatorskim) jest poprzedzony wizją terenową oraz wykonaniem analiz obiektu w zakresie jego kontekstu przestrzennego (w tym elementów kompozycji urbanistycznej, zieleni, nawierzchni etc.), a także rozpoznania jego historii budowlanej. Studenci wykonują również waloryzację architektoniczną zabytku, wskazując wartościowe elementy układu funkcjonalno-przestrzennego, wystroju i wyposażenia, materiały budowlane, i dokonując oceny możliwości przekształceń obiektu. Elementy flipped education wykorzystywane są w trakcie seminariów (np. ochrona dziedzictwa kulturowego, teoria konserwacji zabytków), kiedy 2-osobowe zespoły studentów samodzielnie przygotowują referat / prezentację, recenzowane przez inny zespół, a następnie prezentowane na forum publicznym. W przypadku przedmiotu pn. seminarium badawczo-konserwatorskie zajęcia odbywają się w terenie, w konkretnych obiektach zabytkowych, poddawanych np. przebudowom, adaptacjom, remontom, co pozwala zapoznać się z problematyką konserwatorską „od kuchni” (w zajęciach tych, w miarę możliwości, uczestniczą projektanci czy kierownicy budów).

Ankieta

Do często używanych technik w badaniach społecznych zalicza się ankietowanie oraz wywiad kwestionariuszowy. Ankietowanie

Wykres nr 1 – część I ankiety (pyt. 1) HAiBM

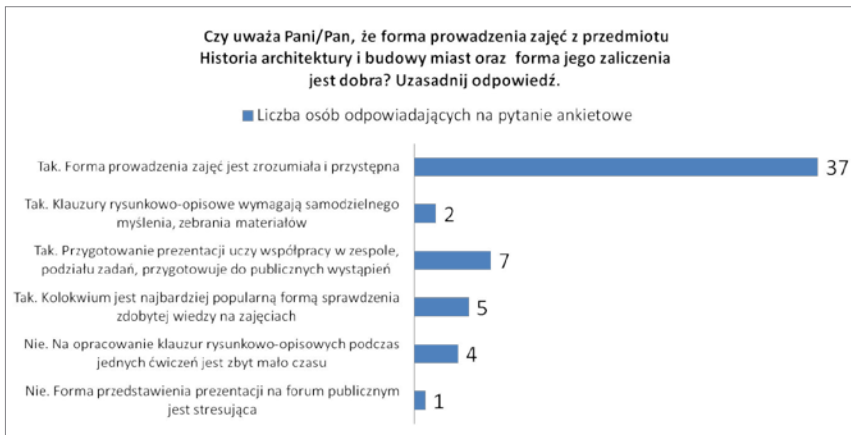
Wykres nr 2 – część I ankiety (pyt. 1) propedeutyka

należy do technik badawczych polegających na pisemnym udzielaniu odpowiedzi na pytania tworzące świadomy, logiczny i spójny zestaw pytań służących do rozwiązania określonej tezy lub szczegółowego problemu badawczego [9]. Dlatego też autorzy opracowania w celu sprawdzenia, czy forma prowadzenia ćwiczeń i wykładów, a także forma ich zaliczenia jest wystarczająca i atrakcyjna, oraz z powodu chęci podniesienia jakości kształcenia, opracowali autorską ankietę, dzięki której studenci mogli wypowiedzieć się na ten temat i zaproponować nowe rozwiązania. Ankieta została przeprowadzona w maju 2022 roku i była anonimowa. Do przeprowadzenia badań wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego z zastosowaniem autorskiego kwestionariusza ankiety. W badaniach ankietowych wzięły udział w sumie 84 osoby, w tym 56 osób wypełniło ankietę z przedmiotu historia architektury i budowy miast oraz 28 osób (2 grupy projektowe) z przedmiotu propedeutyka projektowania w środowisku historycznym.

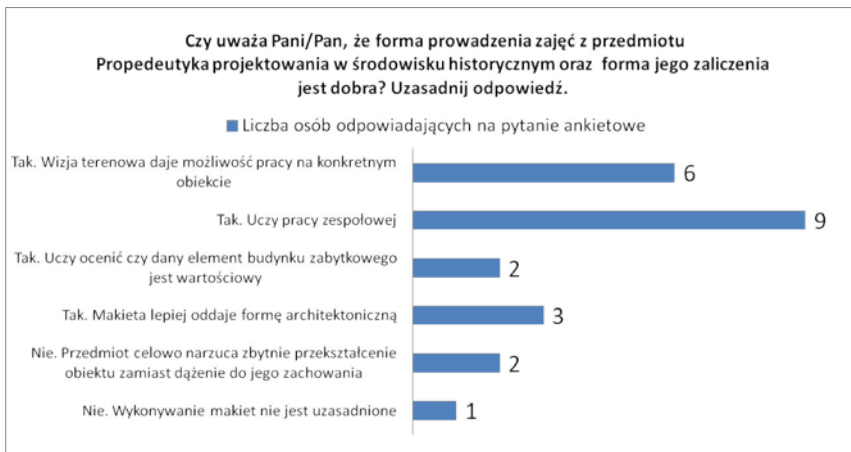
Kwestionariusz ankiety składał się z 2 części i obejmował 3 pytania otwarte. Część I zawierała 2 pytania otwarte. Pytanie pierwsze dotyczyło konkretnego przedmiotu, czy jest on potrzebny na kierunku architektura. Drugie pytanie dotyczyło dotychczasowej formy prowadzenia zajęć i form zaliczenia wybranych przedmiotów. Natomiast w części II ankiety znajdowało się jedno pytanie

otwarte i dotyczyło propozycji wprowadzenia zmian w prowadzeniu i zaliczeniu przedmiotu. Ten sam kwestionariusz ankiety wykorzystano do odpowiedzi zarówno z przedmiotu historia architektury i budowy miast (przeprowadzono ją ze studentami II i III roku studiów inżynierskich), jak i z przedmiotu propedeutyka projektowania w środowisku historycznym (przeprowadzono ją ze studentami IV roku studiów inżynierskich). Następnie zostały opracowane wykresy słupkowe dotyczące odpowiedzi badanych na zawarte w kwestionariuszu ankiety pytania, które zostały zamieszczone dalej (wykres 1, 2, 3, 4, 5, 6).

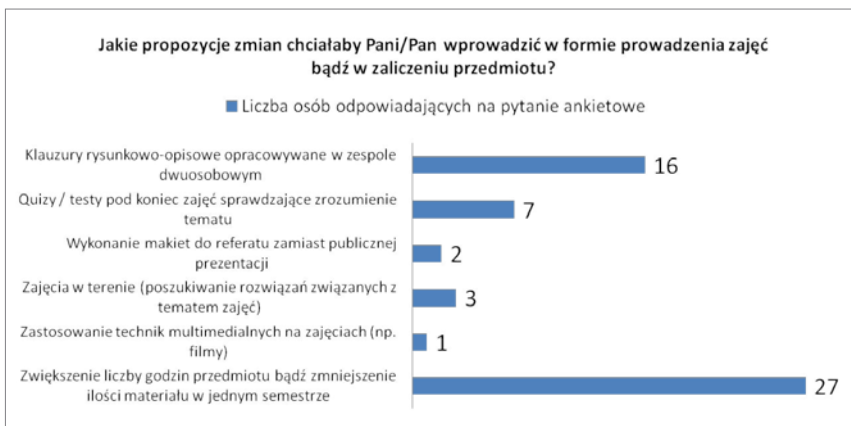
Na podstawie przeprowadzonej ankiety i sporządzonych wykresów autorzy mogą stwierdzić, że prowadzone przez nich przedmioty studenci uważają za potrzebne i mające duże znaczenie w pracy przyszłego architekta. Dzięki wiedzy zdobytej na tych zajęciach nabywają oni umiejętność samodzielnego rozwiązywania problemów poznawczych i mogą tę wiedzę wykorzystywać w projektowaniu oraz opracowywaniu dokumentacji. Praktyka projektowa architekta dotyczy zazwyczaj obszarów zurbanizowanych, w tym bardzo często historycznych. Współczesne tendencje w architekturze, ale również w zarządzaniu środowiskiem zurbanizowanym wskazują, że dbałość o budynki istniejące, ich adaptacja, rewitalizacja itd. będzie coraz bardziej pożądanym kierunkiem

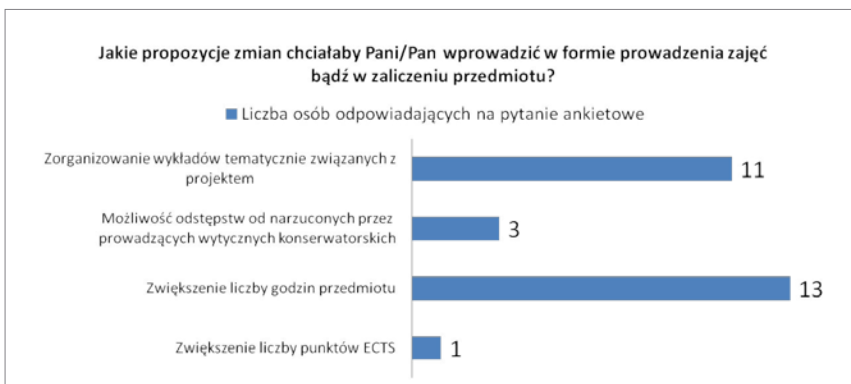
Wykres nr 3 – część I ankiety (pyt. 2) HAiBM

Wykres nr 4 – część I ankiety (pyt. 2) propedeutyka

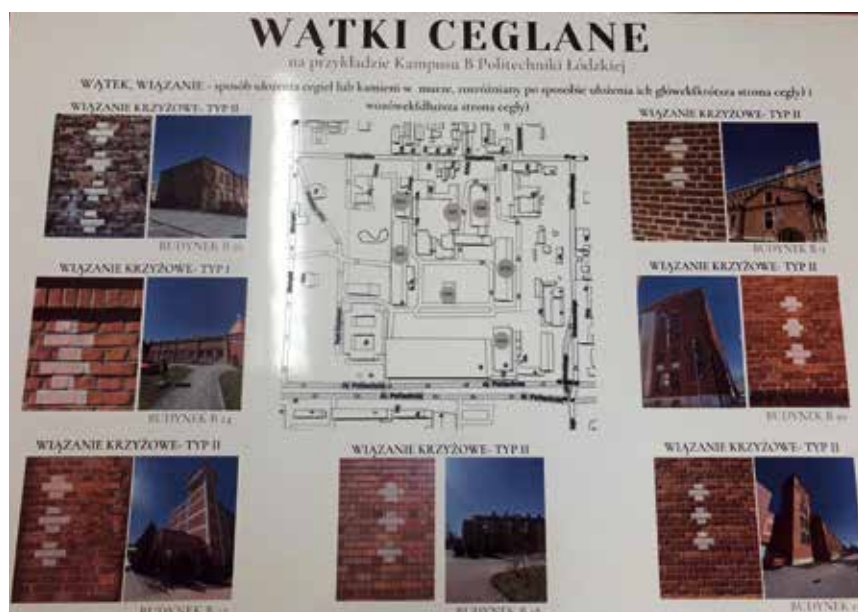
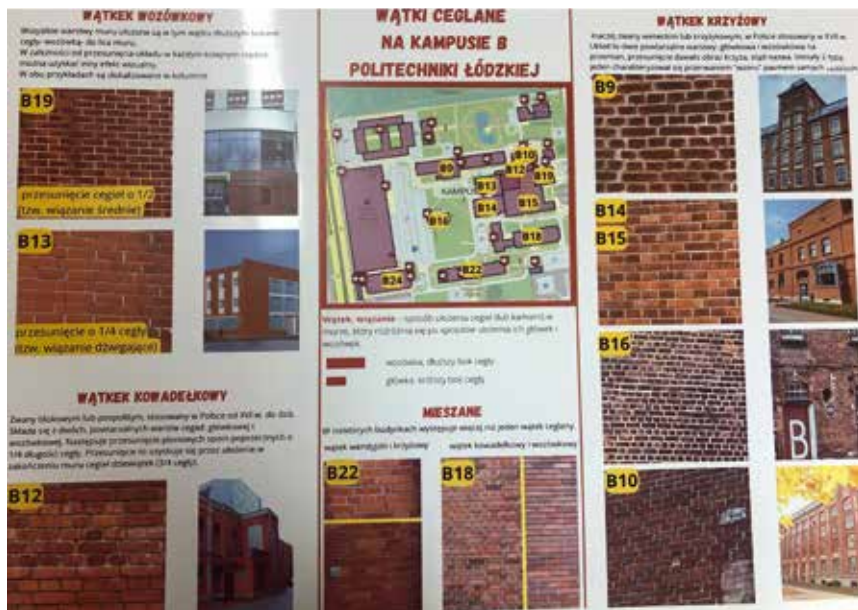
Wykres nr 5 – część II ankiety (pyt. 3) HAiBM

Wykres nr 6 – część II ankiety (pyt. 3) propedeutyka

projektowania architektonicznego. Jeśli chodzi o ocenę obecnej formy prowadzenia zajęć i form zaliczenia przedmiotu historia architektury i budowy miast, to studenci w większości również wypowiedzieli się pozytywnie. Forma prowadzenia ćwiczeń i wykładów z historii architektury i budowy miast w postaci prezentacji multimedialnej uzyskała pozytywną opinię. Również dotychczasowa forma zaliczenia ćwiczeń w postaci klauzur rysunkowo-opisowych i opracowywania referatów z prezentacją oceniona została pozytywnie, przy czym 4 studentów zasugerowało, że czas na wykonanie klauzury jest zbyt krótki, a 1 osoba napisała, że przedstawienie prezentacji na forum publicznym jest stresujące. Na przedmiocie propedeutyka projektowania w środowisku historycznym zadaniem studentów jest wykonanie projektu przebudowy / rozbudowy i rewaloryzacji zabytkowego budynku oraz nadanie mu nowej funkcji. Studenci pracują w zespołach 2-osobowych. Ankietowani pozytywnie odnieśli się do formy prowadzenia zajęć, polegającej na wizji terenowej, zapoznaniu się z obiektem, przeprowadzeniu jego waloryzacji, a następnie wykonaniu projektu. Studenci pozytywnie odnieśli się także do pomysłu wykonywania makiet zamiast tworzenia komputerowych wizualizacji (przeciwna była tylko 1 osoba). Dwoje studentów zwróciło uwagę na to, że przedmiot celowo narzuca zbyt wiele przekształceń obiektu, zamiast dążenie do jego zachowania. Odpowiedzi zawarte w II części ankiety pozwoliły ustalić, czego studenci oczekują od prowadzących, aby ich zajęcia były bardziej konstruktywne i ciekawsze. Na przedmiocie historia architektury i budowy miast studenci zaproponowali możliwość opracowywania klauzur rysunkowo-opisowych w zespołach dwuosobowych. Pojawiła się również propozycja wykonywania makiet zamiast publicznej prezentacji (propozycję taką złożyło 2 studentów). Duża grupa badanych (27 osób) zasugerowała zwiększenie liczby godzin przedmiotu bądź zmniejszenie ilości materiału w jednym semestrze. W celu urozmaicenia zajęć pojawiły się propozycje wprowadzenia podsumowania w formie np. quizów lub testów oraz dodania krótkich filmików w ramach wzbogacenia różnorodności prowadzenia zajęć. Trzech studentów zasugerowało możliwość przeprowadzenia niektórych ćwiczeń w terenie. Natomiast w przypadku propedeutyki projektowania w środowisku historycznym studenci zaproponowali zorganizowanie wykładów tematycznie związanych z projektem, a także ćwiczenia polegające na konstruktywnej krytyce wypracowanych wytycznych konserwatorskich (które były studentom narzucone „z góry” przez prowadzących). Świadczy to z pewnością o tym, że studenci potrafią wyrażać swoje zdanie w kwestii doktryn konserwatorskich i chcą z nimi niekiedy polemizować. Wśród

Fot. 3., fot. 4. Przykładowe klauzury rysunkowo opisowe, do opracowania których wykorzystuje się materiał zebrany również w terenie (sem. 3); źródło: archiwum autorów

propozycji zmian znalazł się także postulat zwiększenia liczby godzin z tego przedmiotu oraz zwiększenie liczby punktów ECTS.

Ankieta wykazała, że sposób prowadzenia zajęć na obu przedmiotach jest właściwy, jednak w odniesieniu do całości programu studiów pierwszego stopnia należy stwierdzić, że problematyka konserwatorska jest poruszana w niewystarczającym stopniu, a materiał przekazywany na przedmiocie historycznym jest zbyt obszerny. Wyniki ankiety zostały omówione na zajęciach, a efektem stało się wprowadzenie kilku istotnych zmian, dzięki którym zajęcia stały się bardziej atrakcyjne, a ostateczne wyniki kształcenia, w tym końcowe oceny, się poprawiły.

Wnioski

Obecnie tradycyjne metody, w których nauczyciel był jedynym źródłem wiedzy i ewentualnie pozwalano na pracę zespołową, nie są na tyle ciekawe i skuteczne, aby studenci stosowali je z dużym zainteresowaniem i potrafili odnieść informacje z nich wynikające do własnych doświadczeń. Dlatego jednym ze skutecznych sposobów realizacji procesu kształcenia na uczelni wyższej jest stosowanie strategii i metod nauczania, które pobudzą studentką aktywność i ciekawość poznawczą, spowodują, że po zajęciach student będzie samodzielnie poszukiwał rozwiązań [10]. Przedmioty wykładane w Zakładzie Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków Instytutu Architektury

i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej stanowią istotny element kształcenia przyszłych architektów. Nie można zrozumieć współczesności bez znajomości historii. Dotyczy to nie tylko procesów politycznych i społecznych, ale także architektury i urbanistyki. Każda dziedzina naszego życia jest zakorzeniona w historii, a próby wymazania przeszłości i budowy „nowego człowieka” stanowiły podbudowę dla groźnych, utopijnych ideologii. Przedmioty teoretyczne, takie jak historia architektury i budowy miast, choć wydawać by się mogło – pozbawione większej „praktycznej” wartości – mają znaczenie w budowaniu wrażliwości młodego człowieka. Przedmioty odnoszące się do projektowania w środowisku historycznym nie miałyby większego sensu bez takiej teoretycznej „bazy”. Zajęcia prowadzone w Zakładzie wzajemnie się uzupełniają, choć zapewne nie zawsze tworzą spójną „całość”. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że projektowanie związane z obiektami zabytkowymi wymaga współpracy nie tylko z projektantami branżowymi, ale także ze specjalistami z innych dziedzin nauki, np. z konserwatorami, archeologami czy historykami; charakteryzuje się interdyscyplinarnością. Stąd praca zespołowa i umiejętność rozwiązywania problemów są bardzo istotne. Ważnym wnioskiem i postulatem jest stosowanie nowatorskich, aktywnych metod nauczania, które angażują studenta, uczą pokonywania trudności i dają większą szansę na przyswojenie wiedzy (dotyczy to również przedmiotów historycznych). Ma to szczególne znaczenie w obecnych czasach, kiedy możliwości pozyskiwania informacji są ogromne, a mimo to młodym ludziom często brakuje kompetencji kulturowych i zdolności przyswajania pogłębionej wiedzy. Dalej zostały wypisane zmiany, jakie zostały wprowadzone na wybranych przedmiotach po dyskusji ze studentami i przeprowadzonych ankietach.

Zmiany wprowadzone w zaliczeniu i prowadzeniu ćwiczeń z historii architektury i budowy miast:

- Klauzury rysunkowo-opisowe oprócz odnalezienia i zebrania potrzebnej literatury do opracowania danego tematu wymagają dodatkowej pracy polegającej na poszukiwaniach rozwiązań w terenie i sporządzeniu dokumentacji fotograficznej lub wykonaniu makiety (zespół 2-osobowy, sem. 3, sem. 4) (fot. 3., fot. 4., fot. 5.).
- Przygotowanie i przedstawienie prezentacji na określony temat wykonuje się w zespole 2-, 3-osobowym. Nacisk tutaj kładzie się na odnalezienie i zapoznanie się z jak największą liczbą publikacji dotyczących wybranego tematu i opracowaniu referatu oraz prezentacji na ich podstawie. Dodatkowo studenci wykonują makietę jednej z omawianych

Fot. 5., fot. 6. Przykładowe makiety studenckie, które stanowią dopełnienie klauzur rysunkowo-opisowych (sem. 4) oraz dopełnienie prezentacji (sem. 3); źródło: archiwum autorów

Fot. 7, fot. 8. Przykładowe makiety studenckie przedstawiająca koncepcję przebudowy i rozbudowy zabytkowego XIX-wiecznego obiektu fabrycznego na terenie dawnych zakładów „Paul Desurmont, Motte i S-ka”, obecnie na terenie kampusu „B” Politechniki Łódzkiej (sem. 6); źródło: archiwum autorów

budowli lub jej charakterystyczną część. Po przedstawieniu prezentacji następuje publiczna dyskusja i ocena przygotowanego przez studentów zadania (sem. 3) (fot. 6).

– Wprowadzenie przez prowadzącego quizów tematycznych podsumowujących niektóre zajęcia, dzięki którym student może się sprawdzić, co zapamiętał z przeprowadzonych ćwiczeń i na co

zwracać szczególną uwagę (sem. 2, sem. 3, sem. 4).

Zmiany wprowadzone na przedmiocie propedeutyka projektowania w środowisku historycznym i projekt konserwatorski polegały na samodzielnym wykonaniu przez trzy zespoły studentów analiz obiektu zabytkowego pod kątem możliwości jego przebudowy oraz wspólnym wypracowaniu wniosków konserwatorskich. Należy

też wspomnieć o wprowadzeniu publicznej prezentacji i dyskusji nad przedłożonym do oceny projektem. Umożliwia to studentom obronę swojej koncepcji i uczy ich uzasadniania własnych racji. Uzupełnieniem projektu jest makieta, która ilustruje koncepcję przebudowy lub rozbudowy obiektu zabytkowego (fot. 7., 8.). Korekty w trakcie zajęć mają charakter publiczny, co pozwala na wymianę poglądów i konstruktywne rozwiązywanie

problemów projektowych. Z przeprowadzonych ankiet wynika, że przedmioty związane z konserwacją zabytków pojawiają się w toku studiów nieco za późno (propedeutyka projektowania w środowisku historycznym na VII semestrze studiów inżynierskich, projekt konserwatorski na II semestrze studiów magisterskich), a liczba godzin jest niewystarczająca. Również na przedmiocie historia architektury i budowy miast zwrócono uwagę na niewystarczającą liczbę godzin zajęć. Widać zatem, że studenci zdają sobie sprawę z doniostoci tej dziedziny dla ich przyszłego życia zawodowego.

PODSUMOWANIE

Analiza wyników badań ankietowych na temat wybranych przedmiotów oraz dyskusje przeprowadzone ze studentami pozwoliły na wprowadzenie pewnych zmian w ich prowadzeniu i zaliczaniu. Nowe techniki kształcenia spotkały się z pozytywną oceną studentów. Różnicowanie stosowanych na zajęciach metod nauczania pozwoliło na lepsze zapamiętanie i zrozumienie przez studentów określonych treści, jak również miało wpływ na swobodne i efektowne wypowiedzianie się i myślenie krytyczne, ale przede wszystkim przyczyniło się do zwiększonej aktywności na zajęciach. Świat się zmienia, zmieniają się też metody nauczania, które mają wpływ na podnoszenie jakości i efektów kształcenia. Dowodem tego są lepsze wyniki w nauce studentów uzyskane po wprowadzeniu przez autorów opracowania zmian w nauczaniu i ocenianiu. Dzięki tym zmianom również same zajęcia stały się bardziej atrakcyjne i stanowią ciekawszą ofertę edukacyjną.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Muszyńska E., Cieślak A., Bartczak I., 2021, Instytut Architektury i Urbanistyki – historia i współczesność, „Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej” nr 1, wyd. PŁ, s. 5–6.
- [2] <https://p.lodz.pl/ksztalcenie/polityka-jakosci/wewnetrzny-system-zapewnienia-jakosci-ksztalcenia>.
- [3] Życie Uczelni, 2009, „Biuletyn informacyjny Politechniki Łódzkiej”, nr 108, wyd. PŁ, s. 4.
- [4] <https://programy.p.lodz.pl/ectslabel-web/>.
- [5] Redlarski K., Garnik I., 2014, Zastosowanie systemów e-learningu w szkolnictwie wyższym, [w:] B.A. Basińska, I. Garnik (red.), Zarządzanie informacyjnym środowiskiem pracy, Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, s. 77–94.
- [6] Clark R.C., Mayer R.E., 2011, E-learning and the science of instruction: Proven guidelines for consumers and designers of multimedia learning, CA: Pfeiffer, San Francisco.
- [7] Yakovleva N.O., Yakovlev E.V., 2014, Interactive teaching methods in contemporary higher education. Pacific Science Review, Volume 16, Issue 2, June 2014, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S122>.
- [8] <https://p.lodz.pl/ksztalcenie/aktywne-metody-ksztalcenia>.
- [9] Niezabitowska E., 2014, Metody i techniki badawcze w architekturze, wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice, s. 256.
- [10] Wyżga O., 2009, Metody nauczania stosowane na wyższej uczelni, Repozytorium Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej, wyd. Uniwersytetu Pedagogicznego, s. 75–76, Kraków, <https://rep.up.krakow.pl>.

DOI: 10.5604/01.3001.0054.4686

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA
 Borowczyk Joanna, Przewłocka-Sionek Renata, 2024, Kształcenie architektów w Zakładzie Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków na Politechnice Łódzkiej. Problemy i wyzwania, „Builder” 06 (323).
 DOI: 10.5604/01.3001.0054.4686

STRESZCZENIE:

W artykule omówiono aktualny program studiów oraz wyzwania i problemy związane z wykorzystaniem aktywnych metod nauczania dla kierunku architektura na Politechnice Łódzkiej. W edukacji młodych architektów kładzie się coraz większy nacisk na kontekstualność architektury i jej interdyscyplinarność, a także na umiejętność pracy zespołowej. Głównym celem artykułu stało się przeanalizowanie przedmiotów prowadzonych w ramach Zakładu Historii Architektury, Rewitalizacji i Konserwacji Zabytków pod kątem wprowadzania nowoczesnych technik nauczania oraz uzyskanie odpowiedzi na pytanie: jak studenci oceniają nowe metody kształcenia? Przeprowadzone badania polegające na użyciu autorskiej ankiety i dyskusji ze studentami kierunku architektura pozwoliły na wprowadzenie kilku znaczących zmian służących doskonaleniu jakości i podnoszeniu poziomu kształcenia studentów podczas zaliczania wybranych przedmiotów, co należy do zasadniczych elementów strategii Instytutu Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej.

SŁOWA KLUCZOWE:

program studiów, efekty kształcenia, nowoczesne techniki nauczania

ABSTRACT:

EDUCATING ARCHITECTS AT THE DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARCHITECTURE, REVITALIZATION AND CONSERVATION OF MONUMENTS AT THE LODZ UNIVERSITY OF TECHNOLOGY. PROBLEMS AND CHALLENGES. The article discusses the current study program and the challenges and problems related to the use of active teaching methods for the field of Architecture at the Lodz University of Technology. In the education of young architects, there is an increasing emphasis on the contextual nature of architecture and its interdisciplinarity, as well as on the ability to work in a team. The main aim of the article was to analyze the subjects taught at the Department of the History of Architecture, Revitalization and Conservation of Monuments in terms of introducing

modern teaching techniques and to answer the question: how do students evaluate new teaching methods? The research carried out using an original survey and discussions with students of Architecture allowed for the introduction of several significant changes aimed at improving the quality and raising the level of students' education when passing selected subjects, which is one of the essential elements of the strategy of the Institute of Architecture and Urban Planning of the Lodz University of Technology.

KEYWORDS:

study program, educational outcomes, modern teaching techniques